

Ks. Tadeusz Matras

XXVI SYMPOZJUM POLSKICH BIBLISTÓW Łódź, 13—14 września 1988 r.

Łódź — miasto „czerwone”, reymontowskiej ziemi obiecanej, nieustannego rytmu pracy; miasto, w którym najwięcej kobiet na świecie podejmuje trójzmiانową pracę, a w okresie międzywojennym największe skupisko ludności żydowskiej — zaprosiło w 1988 r. biblistów polskich na swoje coroczne spotkanie. Bramy dla nich otworzyła najstarsza uczelnia wyższa w tym mieście — Seminarium Duchowne łódzkiej diecezji.

Bibliści obradowali w dniach 13—14 września 1988 r.

Spotkanie otworzył prezes Sekcji Biblistów o. prof. dr hab. Hugolin Langkammer OFM zaznaczając, że jest ono przede wszystkim spotkaniem koleżeńskim wszystkich pochyłających się nad tym samym tekstem ksiąg natchnionych. Ale jest ono również odzwierciedleniem tego, co dzieje się w bibliстыce, w jakim kierunku prowadzone są badania w zakresie tej dyscypliny naukowej i jakimi mogą się wykazać osiągnięciami.

O. Prezes podziękował za serdeczne i gościnne przyjęcie w Łodzi gospodarzom: ks. bpowi Ordynariuszowi oraz ks. bpowi Rektorowi Seminarium. Złożył życzenia ks. bpowi Adamowi Lepie obejmującemu urząd rektora Seminarium jak również ustępującemu z tego stanowiska ks. drowi Stanisławowi Gradowi.

Zakomunikował o wyniesieniu do godności biskupiej ks. prof. dra hab. Jana Szlagi — prorektora KUL, który jako czternasty biblista w okresie powojennym został biskupem w Polsce.

Wspomniał zmarłego w tym roku ks. dra Franciszka Józwiaka, profesora bibliстыki w Wyższym Seminarium Duchownym we Włocławku. Wspólnie z uczestnikami spotkania polecił w modlitwie zmarłych biblistów miłosierdnemu Bogu.

O sekretarzowanie spotkania poprosił: ks. Tadeusza Matrasa (Kraków) i ks. Stanisława Hałasa SCJ (Stadniki).

Uczestników spotkania powitał również bardzo serdecznie rektor łódzkiego Seminarium Duchownego ks. bp Lepa pocytując za zaszczyt dla teje uczelni a także dla miasta gościć tych, którzy odczytując i interpretując zawarte słowo Boże w natchnionych księgach, przekazują go jako niezbędny pokarm duchowy wierzącemu człowiekowi. Życzył zebrany, aby włożony w dniach pobytu w Łodzi trud intelektualny nie poszedł na marne, lecz przyniósł najlepsze owoce.

Sesji przedpołudniowej przewodniczył ks. prof. dr hab. Jan Łach (Warszawa). Podczas niej wygłoszono dwa referaty i komunikat: ks. prof. dr hab. Lech Stachowiak (Lublin), *Stary Testament w świetle ostatnich badań krytycznych*; ks. dr Tadeusz Brzegowy (Tarnów), *Jeruzalem, miasto pokoju. Przyczynek do teologii zbawienia w Psalmach*; ks. dr Jan Flis (Lublin), *Jak opracować konkordancję biblijną?*

Ks. prof. L. Stachowiak przedstawił dociekania nad interpretacją Starego Testamentu w ostatnich czasach zwłaszcza po Soborze Watykańskim II. Największą bowiem różnorodność współczesnych poglądów krytycznych zarysowuje się w rozumieniu genezy Pięcioksięgu a także roli tradycji deuteronomistycznej w opracowaniach końcowych większości ksiąg Starego Testamentu. Referat pokazał, w jaki sposób współczesna krytyka biblijna stara się przybliżyć człowiekowi końca XX wieku bogactwo mądrości Bożej kierowane do wybranej społeczności w określonym czasie.

Ks. dr T. Brzegowy wychodząc z założenia, że w wierze Izraela zbawienie uznawano za dar jedynie Boga, pokazał, iż Jerozolima dostarczała klasycznego przykładu zbawienia w historii narodu wybranego. W rozdawnictwie jego uchodziła za szczególnie uprzywilejowane miejsce na ziemi. Stąd, z miejsca obecności Jahwe, służyło zbawienie na samo Miasto święte, na króla Izraela, na naród wybrany oraz na wszystkie narody. Psalmi podają nam wymowny i wzruszający obraz Jerozolimy jako „miasta pokoju”.

Ks. dr. J. Flis przedstawił problem konkordancji w ogóle a biblijnych w szczególności wraz z zarysem historii ich powstania. Zestawił bardziej znane i używane konkordancje biblijne, ich rodzaje i zastosowania. Zwrócił uwagę na brak polskiej konkordancji biblijnej do recepcyjnego tekstu Pisma św., który mobilizuje polską bibliстыkę do jak

najszybszego podjęcia kroków zmierzających do uzupełnienia tak poważnego braku.

W popołudniowej sesji przewodnictwo przejął ks. prof. dr hab. Jan Kanty Pytel (Poznań). Komunikat wygłosił ks. dr Antoni Tronina (Lublin), *Świadectwa epigraficzne o początkach Izraela*.

W odkrytych dokumentach egipskich i inskrypcjach izraelskich szukał śladów pojawienia się szczepów izraelskich w ziemi kananejskiej. W dokumentach egipskich z drugiej połowy XIII wieku przed Chr. spotykamy informacje, że gdzieś w Palestynie żyła „grupa ludzi nazywających się Izraelem, krajem nomadów Jahwe”. Inskrypcje wczesno-izraelskie wspominają o religijności Izraela, który u schyłku drugiego tysiąclecia zmienił się z półkoczowników przechodząc do stanu życia osiadłego. Szukając zaś chleba dla ludzi a paszy dla trzód wędrował do sąsiedniego Egiptu.

W dalszej części spotkania odbyły się wybory nowego zarządu Sekcji Bibliistów.

Pierwszy dzień obrad zakończono Mszą św. koncelebrowaną w kaplicy seminarialnej pod przewodnictwem ks. bpa dra Władysława Ziółka — biskupa diecezjalnego Łodzi. Podczas Mszy św. ks. Biskup wygłosił homilię, w której przyrównał zgłębiających treści ksiąg natchnionych, gromadzących się na wspólne debaty naukowe, do pierwszych wybrańców Jezusowych, towarzyszących wszędzie Mistrzowi, słuchających Jego nauki, a gdy pozostawał sam pytających o sens wypowiedzianych słów. Pasterz przypominał o posługiwaniu się Pismem św. i korzystaniu z niego. Życzył, by uczestnicy spotkania w pracy badawczej, dydaktycznej i popularizatorskiej zaznali jak największą radość z obcowania z naszym Panem, „który zgłębiającym Pisma musi mieć wiele do powiedzenia” i żeby z tą odczytaną treścią poszli do ludzi.

Drugi dzień obrad rozpoczęto Mszą św. koncelebrowaną pod przewodnictwem ks. bpa dra Edwarda Samseła (Łomża). Homilię podczas niej wygłosił o. prof. Hugolin Langkammer OFM. Analizując teksty liturgiczne z uroczystości Podwyższenia Krzyża Św. starał się w niej ukazać, że dla Maryi, podobnie jak dla Chrystusa, krzyż był ośrodkiem kenozji i przyczyną wywyższenia. Odwołując się do *Redemptoris Mater* przypominał apel Jana Pawła II, że stojącą Matkę Bolesną pod krzyżem trzeba wciąż na nowo „przyjmować”, jak kiedyś uczynił to umiłowany uczeń Jezusa.

Obradom w tym dniu przewodniczył ks. doc. dr hab. Jerzy Chmiel (Kraków). Referat wygłosił: ks. doc. dr hab. Roman Bartnicki (Warszawa), *Najnowsze rozwiązania problemu synoptycznego*, zaś komunikat: o. dr Marian B. Arndt OFM (Kłodzko), *Nowe odkrycia w rejonie góry Nebo*.

Ks. doc. R. Bartnicki dostrzegając ciągłe żywą dyskusję nad problemem synoptycznym, którego wprawdzie nie rozwiązała w pełni teoria dwóch źródeł, mówił o modyfikacji tej teorii, o teoriach przyjmujących wiele źródeł, teoriach przyjmujących pierwszeństwo Marka lub Mateusza i zaprzeczających istnienia źródła Q oraz o odnowienie tradycji ustnej. Przedstawiona bogata panorama poglądów na temat problemu synoptycznego zmierzała do stwierdzenia, iż teoria dwóch źródeł niesie w sobie wiele prawdopodobieństwa.

O dr M. Arndt OFM złożył sprawozdanie z prowadzonych w ostatnich latach poszukiwań i badań naukowych w rejonie góry Nebo, znanej z Biblii jako miejsce, z którego Mojżesz miał oglądać Ziemię Obiecaną i na której zakończył życie. Opisy pielgrzymów z IV i V wieku przekazały wiele informacji o sanktuarium Mojżesza, mającym przetrwać się w wielkim bizantyjski kompleks monastyczny, dostarczyły również materiału do zlokalizowania biblijnej góry Nebo. Badania zidentyfikowały z nią ruiny Sinygha.

Dużo czasu tak w pierwszym jak również w drugim dniu sesji przeznaczono na dyskusję. Przyniosła ona wiele cennych uzupełnień, wyjaśnień i spostrzeżeń, których nie mogły uwzględnić ograniczone czasem referaty i komunikaty. W dyskusji akcentowano konieczność przygotowania i upowszechniania nie tylko tekstów biblijnych, ale również pomocniczych w spotkaniu z Pismem św. w formie: synopsy, konkordancji, antologii czy słownika filologicznego hebrajsko i grecko-polskiego. Zwrócono także uwagę na jednolitość używanych tekstów biblijnych zwłaszcza w brewiarzu.

Dr Zdzisław Kapeła (Kraków) poinformował uczestników sesji o założeniach Międzynarodowego Kolokwium Qumranologicznego w Mogilanach k. Krakowa na te-

mat problemów związanych z odkryciami nad Morzem Martwym. Najbliższe spotkanie, we wrześniu 1989 r., skoncentruje się wokół dwóch tematów: *Mistrz Sprawiedliwości i jego rola w świetle rękopisów z Qumran* oraz *Odkrycia w Qumran a chrześcijaństwo*. Proponował wydanie antologii tekstów qumrańskich, prosząc o współpracę w przygotowaniu ich przekładów.

W czasie spotkania przekazano komunikat kard. Fr. Macharskiego — przewodniczącego Komisji Nauki Episkopatu Polski, informujący o VI Kongresie Teologów Polskich w 1989 r. na temat *Chrześcijańskie dziedzictwo duchowe bizantyjsko-słowiańskie*.

Bibliści wybrali nowy zarząd swej sekcji. Dotychczasowy prezes o. prof. H. Langkammer OFM po jedenastu latach kierowania sekcją ustąpił z zajmowanego stanowiska. Prezesem został wybrany ks. prof. zw. dr hab. Lech Stachowiak (Lublin—Łódź), wiceprezesem: ks. prof. ndzw. dr hab. Jan Łach (Warszawa) a członkami zarządu: ks. doc. dr hab. Jerzy Chmiel (Kraków), ks. prof. ndzw. dr hab. Jan Kanty Pytel (Poznań) i ks. doc. dr hab. Tomasz Jelonek (Kraków).

Bibliści wysłali telegramy do Ojca świętego, przewodniczącego Komisji Nauki Episkopatu Polski — kard. Franciszka Macharskiego i przewodniczącego Rady Naukowej Episkopatu Polski — bpa Alfonsa Nossola. Nie zapomnieli o bibliściach — seniorach, księżach profesorach F. Gryglewiczu, Cz. Jakubcu, J. Stępnii i F. Kloneckim wysyłając do nich listy z pozdrowieniami.

Ks. doc. J. Chmiel — naczelny redaktor *Ruchu Biblijnego i Liturgicznego* przypomniał o 40-leciu tegoż czasopisma, prosząc o jego propagowanie wśród studentów teologii.

O. Prezes podsumowując sesję podziękował za gościnność gospodarzom Seminarium oraz za trud włożony w czasie pobytu biblistów w Łodzi. Nowemu Zarządowi sekcji złożył najlepsze życzenia błogosławieństwa Boga w trudnej pracy podejmowanej przez zespół polskich biblistów.

Ks. bp Władysław Ziótek — ordynariusz łódzki zamykając swoim słowem symposium udzielił jego uczestnikom pasterskiego błogosławieństwa.

W spotkaniu w Łodzi brało udział 68 biblistów polskich z różnych ośrodków naukowych kraju.

Kraków

KS. TADEUSZ MATRAS